Ч. 224 Середа 18 (6) жовтня 1893. Рôкъ III.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додатокъ до „Ґазеты Львôвской“.

Выходить у Львовѣ що дня (крôмъ недѣль гр. кат. святъ) о 5 ôй годинѣ по полудни.

Редакція и Адмініотрація: улиця Чарнецкого ч. 3.

Письма приймають ся лишь франковані.

Рекламаціи неопечатані вôльнѣ вôдъ порта. Рукописи не звертають ся.

Передплата у Львовѣ въ Адміністраціи „Ґазеты Львôвской“ и въ ц. к. Староствахъ на провінціи:
на цѣлый рôкъ 2 зр. 40 к.
на пôвъ року 1 зр. 20 к.
на четверть року — 60 к.
мѣсячно . — 20 к.
Поодиноке число 1 к.

Зъ почтовою пересылкою:
на цѣлый рôкъ 5 зр 40 к.
на пôвъ року 2 зр. 70 к
на четверть року 1 зр. 35 к.
мѣсячно . . — 45 к.
Поодиноке число 3 к

Справы парляментарнѣ.

Комісія буджетова радила вчера надъ розпорядженемъ цѣсарскимъ въ справѣ запомогъ для потерпѣвшихъ вôдъ повеней въ Галичинѣ, Буковинѣ и Тироли. Пос. Пініньскій заявивъ именемъ Кола польского, що дотеперѣшна запомога есть недостаточна; треба конче бôльшои запомоги, щобы не допустити до нужды въ сторонахъ навѣщеныхъ повенею. По промовахъ Гайльсберґа и Лупула принято розпорядженє до вѣдомости.

Коло польске радило оногды надъ справою соли для худобы и постановило зажадати вôдъ правительства, щобы законъ о соли для худобы, котрый ажь въ мартѣ 1894 р. мавъ стати правосильный, вôйшовъ вже теперь въ житє. Вчера знову радило Коло кôлька годинъ надъ предложенемъ о реформѣ выборчôй, але дискусія и ухвалы були довѣрочнѣ и поки що постановлено ихъ не оголошувати.

Зъ Вѣдня доносять, що межи Молодочехами настало велике пригнобленє и анархія; не видко мѣжь ними нѣякого якогось одностайного проводу. Вчера вôдбуло ся въ Празѣ перше засѣданє выбраного въ недѣлю на загальныхъ зборахъ нового екзекутивного комітету и раджено надъ приготовленями до евентуальныхъ новыхъ выборôвъ до Рады державнои. Постановлено въ засадѣ, що всѣ дотеперѣшнѣ послы мають знову кандидувати; однакожь реалісты Кайцль и Крамаржъ не будуть старати ся о новѣ мандаты. Мабуть такожь значна часть умѣренныхъ послôвъ не буде убѣгати ся о новѣ мандаты. Ухвалено дальше друкувати бесѣды молодоческихъ послôвъ, котрѣ будуть выголошенѣ пôдчасъ розправы надъ станомъ выимковымъ въ Будапештѣ або Липску.

Що Молодочехи вже вôдъ теперь лагодять ся до новыхъ выборôвъ, не здивує нѣкого, позаякъ чутка, що правительство розвяже теперѣшну Раду державну, стає чимъ разъ голоснѣйшою и набирає чимъ разъ бôльше имовѣрности, ба, у Вѣдни розбѣглась друга цѣкава чутка, заповѣдаюча нову несподѣванку. Ось що пише Montags-Revue въ перeглядѣ політичнôмъ: Ческій станъ выимковый довѣвъ въ Палатѣ послôвъ заразъ при першôмъ читаню до острои дебаты, але найбôльше зворушило умы предложенє реформы выборчои, котра надъ всѣмъ запанувала. Буде часъ успокоити ся, бо насамперѣдъ мае вести ся нарада надъ проектомъ закона о краевôй оборонѣ, надъ буджетомъ и надъ станомъ выимковымъ. Треба сподѣватись, що всѣ партіѣ зрозумѣють ситуацію: вôдкиненє одного зъ предложенъ мусѣло бы конче довести до розвязаня Палаты послôвъ, а тогды евентуальнѣ новѣ выборы мали бы вже на собѣ ознаку реформы выборчои.

Сѣ слова згаданои ґазеты станутъ намъ ще зрозумѣлѣйшѣ, коли возьмемо на увагу то, що доносять зъ Вѣдня до нинѣшного Dziennik-а Polsk-ого. „Дивна поголоска—сказано въ телеґрамѣ до сеи ґазеты — кружить по Вѣдни. Кажуть именно, що правительство на случай опору Палаты думає розвязати єѣ, а новѣ выборы до неи сейчасъ розписати, а то на пôдставѣ предложеного нового закона выборчого. Здає ся, що право до того прислугує правительству на пôдставѣ §. 14 закона зъ 21 грудня 1867 р. Въ параґрафѣ тôмъ сказано, що въ часѣ, коли Рада державна не функціонує, вôльно цѣсарскимъ розпорядженемъ пôдъ одвѣчальностію правительства выдавати всякѣ въ кругъ чинностей Рады державнои входячѣ зарядженя, о скôлько они не дотыкають основныхъ законôвъ и не обтяжають тревало скарбу державного.

Отже дѣйстно проектъ правительства въ справѣ реформы выборчои не дотыкає законôвъ основныхъ, котрѣ установляють лишь куріи выборчѣ и загальне число послôвъ. Пôсля наведеного 14 параґрафу мало бы отже правительство дѣйстно право по розвязаню Палаты послôвъ розписати новѣ выборы пôсля но ои ординаціѣ, оголошенои цѣсарскимъ розпорядженемъ. Розумѣе ся, що то розпорядженє цѣсарске мусѣло бы опôсля узыскати удобренє ново выбранои палаты.

Вельми замѣтна есть такожь вступна статья въ Montags-Revue зъ дня 16 с. м. Тамъ каже ся:

Двацять и три внесень въ справѣ реформы выборчои лежало вже передъ Палатою послôвъ, дискусія надъ ними була вже поставлена на порядокъ дневный, а пôдчасъ неи мусѣла настати хвиля, въ котрôй запытано бы правительство о єго становище. Ґр. Таффе запобѣгъ тому поставивши проектъ реформы выборчои вôдъ міністерства. Лишь слѣпѣ политики можуть думати, що акція розпочата изъ всѣхъ сторôнъ закôнчить ся борбою на слова и все останесь по давному.

Правительство мусѣло сказати собѣ, що коли мае щось здѣлати, то теперь настала для него найдогôднѣйша хвиля, бо пôзнѣйше, колибъ демонстраціи вынесено на улицю або передъ парляментъ, то оно мусѣло бы задля поваги державы спротивити ся реформѣ. Неправдою есть, мовь бы проектъ реформы выборчои зродивъ ся въ послѣднихъ часахъ и бувъ вымѣреный противъ нѣмецк и лѣвицѣ;

---

3)

О ТЫХЪ, ЩО ПИШУТЬ,

и тыхъ, що читають.

(Добре знати селянамъ и мѣщанамъ.)

(Конець.)

Зъ того, що мало хто купує книжки и що ґазеты мають мало передплатникôвъ, выходить така бѣда: Котрый письменникъ не дуже завзятый, той махне рукою на всѣ писаня рускѣ и зачне писати по московски або по иншому, бо такимъ способомъ може собѣ заробити на хлѣбъ. И такихъ дезертирôвъ, що насъ покинули, мы маємо досыть богато. Гôдѣ на нихъ каменемъ кидати, бо вконци таки мы тому виннѣ, що они насъ покинули и пишуть не по нашому. Друга бѣда така: Нема кому у насъ давати грошѣ на друкованє книжокъ и черезъ то у насъ буває звычайно такъ, що авторъ не тôлько самъ пише, але самъ за свои грошѣ друкує — ну, и самъ тратить, хочь бы й щось мудре написавъ. Знає то кождый письменникъ напередъ и не важить ся друкувати великои книжки, бо то богато коштує — и тому у насъ така купа самыхъ дрôбныхъ книжочокъ, котрѣ мимо того мало хто купує. Третя бѣда найбôльша: бо чимъ менше нарôдъ читає, тымъ вôнъ дурнѣйшій. А тои всеи бѣды не повинно бути. Коли нарôдъ зазначує свою самостôйнôсть народну літературою, то всѣ тѣ, котрымъ на тôй самостôйности залежить, повиннѣ дуже дбати про свою літературу и про тыхъ, що своими працями єѣ збогачують. А у насъ балаканя и парѣканя богато, а до роботы нѣкого нема, особливо тамъ, де треба дѣломъ заявити свôй патріотизмъ. У Словенцѣвъ, котрыхъ є тôлько звышь міліонъ, просвѣтнє товариство Могора числить до 60.000 членôвъ, а насъ є звышь 20 міліонôвъ, а „Просвѣта“ має членôвъ лише около 4.000. Видко зъ того, якъ мы дбаємо про себе та якъ мы розумѣємо свою справу. Але такихъ горлачѣвъ, що черезъ 30 лѣтъ будуть противъ фонетики воювати тай такими дрôбницями нарôдъ баламутити, такихъ у насъ богато.... Соромъ тай тôлько!

Хто виненъ тôй бѣдѣ?

Въ Галичинѣ мы самѣ виннѣ. Пôсля послѣдного спису выхрахували, що у насъ на сто людей 74 не вмѣє нѣ читати нѣ писати. Певно що то зле, коли такъ богато маємо неписьменныхъ, але потѣшмо ся, що въ декотрыхъ краяхъ (якъ отъ у Дальматіи) є ихъ ще бôльше. Але у насъ отъ яка ще бѣда. Богато, а можна смѣло сказати: найбôльша часть зъ тыхъ, що навчили ся читати й писати, вышовши зъ школы нѣколи нѣчого не читає и не пише, такъ якъ бы то було зовсѣмъ непотрѣбне. Мы знаємо певно, що навѣть тѣ, котрѣ покôнчили высшѣ школы, не выдають на книжки майже нѣчого, хочь на карты, на празники и піятики все мають грошей богато. Отже не такъ не письменнѣ виннѣ, що наша література розмѣрно пиняво розвиває ся, якъ бôльше виннѣ тѣ, що нѣчого не читають, хочь умѣють. Хто тôлько може, повиненъ що року купувати по кôлька або й кôльканайцять книжокъ, бо въ тôй способъ помагає ся и своѣй головѣ и розвоеви літературы и авторамъ. Дуже смутна рѣчь, що того треба ажь учити людей и що они самѣ не чують потребы читати.

На Украинѣ стоить та справа ще гôрше, якъ то мы вже о тôмъ повысше згадали, зъ причины заказу друкованя книжокъ и черезъ то, що тамъ не допускають нашихъ книжокъ, друкованыхъ въ Галичинѣ. Декотрымъ ґазетамъ вôльно до Россіи ити, але и тамъ є такѣ Русины, якъ нашѣ, що то вмѣють богато нарѣкати, а не хотять показати дѣломъ свого патріотизму. Тыхъ Украинцѣвъ такъ описавъ торôкъ Чайченко, такожь Украинець: „Нашѣ земляки — каже вôнъ — звычайно дуже нарѣкають на тѣ обставины, середъ якихъ имъ доводить ся жити и працювати. Кажуть про цензурнѣ та иншѣ утиски, яко про таку рѣчь, що спиняє зовсѣмъ ихъ роботу для народу. На пôдставѣ сего можна бы було думати, що скоро зникнуть тѣ перешкоды, заразъ же и нашѣ земляки выявлять велику дѣяльнôсть. Отже тôй, хто такъ думати-ме, цѣлкомъ помилить ся. Придивившись близше тому, якъ справдѣ стоить наша справа, побачимо въ тыхъ нарѣканяхъ та зôтханяхъ чимало лукавства. Сего може й самѣ земляки не бачать, але такъ оно є. Фактôвъ, що доводять мою думку, можна бы найти дуже богато. Вôзьмемо хочь два-три:

Були такѣ часы для украиньскои літературы, коли цензура дозволяла намъ и науковѣ

правительство займало ся тою гадкою вже вôдъ року а навѣть сформуловане предложеня не наступило въ послѣднихъ часахъ.

Правда — каже дальше згадана ґазета — що правительство заповѣло передъ пôвтора рокомъ проґраму економичну и не дало предвидѣти реформу выборчу, справу надзвычайно политичну, але й вôдповѣдь поодинокихъ партій не була така, що они на ту проґраму безусловно годять ся; нѣмецка лѣвиця застерегла собѣ навѣть свобôдну руку на поли политичнôмъ. Теперь-же, коли президентъ міністрôвъ ледви заповѣвъ свôй проектъ, якъ вже лѣвиця стала обчисляти, кôлько стратить мандатôвъ. Не дасть ся заперечити, що реформа выборча зашкодить Нѣмцямъ, але такй самй наслѣдки выйдуть и для Поляковъ и консерватистôвъ, а прецѣ тй партіи не выступили такъ остро якъ Нѣмцѣ. На дѣлѣ проектъ правительства не єсть вымѣреный въ користь або некористь якоись партіѣ, лишь мае ся на цѣли залагодити справу, котру вже годѣ дальше вôдкладати.

Наконець робить Montags-Revue закидъ нѣмецкôй лѣвици, що она проектомъ Беренрайтера хоче завести курію чисто соціялістичну, що она поступае пристрастно и тымъ сама собѣ шкодить. Она повалила свого Шмерлінґа, свое міністерство мѣщаньске, свое міністерство Аверсперґа, свого міністра Кінбурґа. Ґр. Таффого не може хиба длятого повалити, що вôнъ не єѣ міністеръ. Въ скрайнôй опозиціи може партія хиба лишь стратити. Для тыхъ, що будучнôсть жертвують для теперѣшности, може то бути все одно, але верховодячй проводирѣ мусять инакше думати. Ґр. Таффе не буде певно бѣгати за Нѣмцями.

Вôдозва до галицкихъ Русинôвъ.

Дорогй Братя! Бувъ колись Боянъ, „соловей старого времени", що спѣвавъ пѣснѣ рускимъ князямъ на потѣху. Але-жь єго пѣснѣ не могли статись народными, бо вôнъ складавъ ихъ въ мовѣ книжнôй, незрозумѣлôй, про подѣѣ и справы, котрй не тыкались народу.

Живъ недавно тому Маркіянъ Шашкевичъ, „соловей нового времени", и єго пѣсня залунала животворнымъ гомономъ по цѣлôй Руси галицкôй. Се пѣсня народна, бо поетъ выспѣвавъ єѣ въ мовѣ, котрою говорить великій нарôдъ руско-украиньскій.

Маркіянъ Шашкевичъ — се перший народный поетъ галицкои Руси, — се перший будитель галицко-руского люду до нового житя, до просвѣты народнои.

И справдѣ, якъ милою є весною зоря ранѣшна, що звѣщае схôдъ ясного сонця, такъ любою и животворною була проява Маркіяна, звѣщаючи вôдроджене галицкои Руси по тяжкихъ невзгодинахъ суспôльного й народного побуту. Тому-то память Маркіяна жити буде по вѣкъ, бо сей „соловей нового времени" звѣстивъ весну недобиткамъ тяжкои долѣ.

Хоча-жь Маркіянъ живъ коротко, то все-жь засѣявъ вôнъ здоровымъ зерномъ рôдну ниву, котра покрылася зеленымъ руномъ, коли зъ Украины повѣяло въ галицку Русь тепленькимъ леготомъ вôдъ животворнои музы Тараса Шевченка.

Своимъ тѣломъ спочивъ Маркіянъ въ Новосѣлкахъ лѣскихъ, селѣ повѣта Камѣнки струмиловои, и отъ, порохъ нашого будителя спочивае въ чужôй могилѣ,—а на тôй могилѣ нема памятника, — нема й слѣду, що тамъ спочивае нашъ Маркіянъ.

Тому-то патріоты філіѣ „Просвѣты" въ Камѣнцѣ струмиловôй були задумали, перенести тлѣнни останки Маркіяновй зъ дотеперѣшного захисту до нового гробу на кладовищи въ Новосѣлкахъ и поставити єму пригожій памятникъ. Але-жь за иніціятивою головного выдѣлу „Просвѣты" руско народнй товариства порѣшили, въ 50-тй роковины смерти Маркіяна перевезти мощѣ єго изъ Новосѣлокъ въ столицю галицкои Руси й зложити ихъ въ новôмъ гробѣ на кладовищи Лычаковскôмъ. Вже-жь могила Маркіянова повинна бути не въ сѣльскôмъ закутку, але тамъ, де Русь галицка живе великою громадою, де суть рускй товариства й институцій, де сходять ся всѣ нитки великои робôтнѣ суспôльнои и народнои.

Тлѣнни останки Маркіяна Шашкевича перевезуть члены філіѣ „Просвѣты" въ Камѣнцѣ струмиловôй изъ Новосѣлокъ лѣскихъ на Пôдзамче до Львова дня 31 жовтня с. р., вôдтакъ пôсля богослуженя за покôй душѣ Маркіяновои въ церквѣ св. Параскевы д. 1 падолиста пôчнуть ся похороны о 10-тôй годинѣ передъ полуднемъ на Пôдзамчу коло двôрця зелѣзничого.

Дорогй Братя! На сй торжественнй похороны тлѣнныхъ останкôвъ Шашкевича запрошуе Васъ комітетъ Маркіяновый. Вы всѣ, що полюбили народнй святощѣ, спѣшѣть на се величне свято народне!

Запрошуємо всѣ рускй товариства й институцій, всѣ філіѣ просвѣтнй, народнй рады, рускй читальнѣ, щобы своими делеґатами звеличили сей свѣтлый актъ перенесеня мощей Маркіяновыхъ.

Вы, высокоповажанй священики товаришѣ по званю Маркіяновй, явѣть ся громадно у Львовѣ, щобъ мощѣ єго вôднести до нового гробу пôдъ проводомъ Є. Е. Высокопреосвящ. Митрополита, котрый обѣцявъ звеличити сй похороны своимъ присутствомъ.

Вы, руска интеліґенціе свѣтска, — вы послы до Сойму краевого й до Рады державнои, вы судьѣ й иншй урядники цѣсарскй, адвокаты й нотарѣ, редакторы й письменники, професоры й учителѣ, лѣкарѣ, инжінеры й артисты, промысловцѣ й купцѣ, — заявѣть дѣломъ, що вмѣєте шанувати народного свѣточа, — окружѣть домовину того, що запаливъ въ серцяхъ вашихъ любовь до рôдной неньки!

Дожидаємо васъ, высокоповажане руске жѣноцтво, що горнете ся около прапору народного и вмѣєте загрѣвати насъ, мужчинъ, до горячого патріотизму! Вже-жь Маркіянъ давъ починъ до сего народного житя, що обняло широкй круги нашои суспôльности.

Дожидаємо васъ, дорогй мѣщане й селяне, що поблюбили-сте рôдну просвѣту й уважаєте насъ своими братьми. Вы зберегли въ народнôмъ лихолѣтю вôдъ затраты рôдну мову, котру Маркіянъ пôднѣсъ до мовы письменнои. Честь и слава вамъ, дорогй братя!

А ты, сердечна академічна молодѣжи, що полюбила высокй идеалы, — вы многонадѣйнй ученики, котрымъ память Маркіянова дорога, явѣть ся громадно при домовинѣ Шашкевича, и вôддайте єму ту честь, котра належить ся першому тямущому Русинови й просвѣтителю молодои ґенераціѣ рускои.

Вы всѣ, що полюбили рôдну неньку, спѣшѣть на похороны Того, що за короткого свого житя отворивъ замкненй єѣ уста и привернувъ єй найбôльшій даръ, — даръ рôдной мовы. Величный збôръ Русинôвъ въ день того народного свята буде заявою тои солідарности, котра мае сполучити всѣхъ насъ въ одну велику громаду, щобъ мы спôльними силами, позбувши ся всякихъ домашнихъ усобиць, у згодѣ и любвѣ прямували до здѣйствленя великихъ идеалôвъ суспôльныхъ и народныхъ.

У Львовѣ 13 жовтня 1893.

и навѣть религійного змѣсту речѣ. Се було не оденъ разъ и навѣть досыть довгій часъ инодѣ. А таки, хочь мы мали своихъ историковъ, якъ Костомарôвъ, мы не маємо украиньскои исторіѣ, бо всѣ нашй дуже талановитй историки пишуть по московски. Черезъ що? Атже бувъ такій часъ, коли можна було написати по украиньскому популярну исторію — чомъ же єѣ не написано? Соромъ таке пытати ся, а грѣхъ и мовчати: чи не черезъ те, що московску мову знаєшь, а своєѣ за лѣнивый навчити ся такъ, щобъ мôгъ выкладати нею наукову рѣчь?

Другій фактъ. Сподѣваємо ся, що нѣяка цензура не забороняе нашимъ землякамъ балакати и середъ людей и дома рôдною мовою, вчити єѣ змалечку свои дѣти. Отже не бачимо, що навѣть у украиньскихъ письменикôвъ дѣти балакають по московски (хочь є й вынятки), вчать ся змалечку по московски, читають дитячй московскй журналы, а батьки для нихъ не купують руского „Дзвінка" або „Бібліотеки для молодіжи".

А на прикладъ ще: цензура дозволила въ Россію: Батькôвщину, Зеркало, Учителя, Буковину (недавно заказала), Бібліотеку для молодіжи, Дзвінок и Зорю. Здавало бы ся, що тй ґазеты мусять мати богато передплатникôвъ, бо ту вже нѣякихъ перепонъ нема. Отже нѣ, всѣ тй выданя мають дуже мало передплатникôвъ и грошево зовсѣмъ не выплачують ся.

Отъ якъ стоить справа! Любѣйше нашимъ землякамъ читати яку хочь ґазету, анѣжь свою! Якъ-жежь теперь не назвати всякй нарѣканя на цензуру и таке инше лукавствомъ? Чи не можна на пôдставѣ сего сказати нашимъ землякамъ: Вы кажете, що зъ вами обходять ся погано? Алежь вы и не вартй, щобы зъ вами красше обходили ся, бо вы лукавй и байдужй до рôдного дѣла. Нѣякй крутарства та оправдуваня ту не поможуть, бо рѣчь видима. Не лишае ся нѣчого иншого, хиба спытати васъ: „Чи вы ще маєте соромъ, панове земляки?"

Такъ остро ганьбить своихъ землякôвъ п. Чайченко. Зъ того видко, що Русины пôдъ декотрымъ взглядомъ скрôзь однаковй: кричати — кричуть, а робити — не хочуть. Однакъ въ оборонѣ тыхъ ганьбленыхъ авторôвъ мы мусимо повторити то, що повысше сказали: мы мусимо имъ помагати грôшми, щобы мали зъ чого жити, бо они такожь потребують ѣсти и духомъ не жиють. Инакше не дивуймо ся, що они насъ для хлѣба покидають та пристають до кого иншого.

Отже що маємо робити?

Всѣ передплатники ґазетъ повиннй передовсѣмъ знати се:

1. Передплатники, котрй вырозно не скажуть, що не хотять бôльше ґазеты, уважають ся правно такими, що собѣ бажають дальшого высыланя имъ ґазеты.

2. Коли передплатники занехають або не хотять брати ґазеты зъ почты, куды єѣ замовили, то вôдповѣдають за ню такъ довго, ажь полагодять свои рахунки зô своимъ выдавцемъ и скажуть не присылати вже собѣ бôльше ґазеты.

3. Коли передплатникъ (або членъ товариства такого, що выдае книжки) перепроваджуе ся зъ одного мѣсця на друге, не повѣдомить о тôмъ выдавця або товариство и черезъ то ґазеты и книжки идуть на старе мѣсце, въ такôмъ выпадку передплатникъ вôдповѣдае за се въ разѣ потребы передъ судомъ.

4. Кождый чоловѣкъ, що вôдбирае ґазету и зъ неѣ користае, чи вôнъ єѣ замовивъ чи нѣ, правно уважае ся передплатникомъ.

5. Єсли читачѣ заплатять напередъ оплату, въ такôмъ случаю повиннй при кôнци року чи кварталу повѣдомити выдавця, чи хотять дальше пренумерувати ґазету чи нѣ; єсли того не зроблять, выдавецъ мае право посылати ґазету дальше, а читачѣ обовязанй заплатити за ню ажь до часу, коли вырозно вôдмовлять — притôмъ розумѣє ся, всякій довгъ мусять заплатити.

Таке єсть вôдношене передплатника ґазеты супротивъ права — и то повиненъ кождый знати. Черезъ то, що у насъ люде того не знають, выдавництва дуже терплять.

Вôдтакъ и казати не треба, що хто тôлько не зовсѣмъ бѣдный, якъ Лазаръ, а може вôдложити лишній грôшь на забаву и науку, той повиненъ що року конче купити бодай кôлька книжокъ, або замовити собѣ ґазету и читати єѣ. Такъ въ цѣлôмъ свѣтѣ водить ся, чомужь мы маємо бути гôршй и дурнѣйшй?

А що робити, якъ книжки дорогй и нема на нихъ тôлько грошей? На то знайшли вже люде давно способы, тôлько у насъ нѣхто о тôмъ не подумавъ. По нашôй думцѣ тому можна бы зарадити такъ:

Возьмѣмъ, що у насъ єсть кругло 500 читаленъ. По що ихъ заложено? Передовсѣмъ на то, щобы люде мали що въ нихъ читати, бо на щожь и звуть ся они читальнями? Щожь можна у нашихъ читальняхъ найти до читаня? Крôмъ кôлькохъ ґазетъ и книжочокъ, що

За кємітетъ, що займає ся перенесенємъ мощей Маркіяна Шашкевича: *Дръ Омелянъ Огоновскій*, голова комітету. *Иванъ Копачь*, секретарь.

Переглядъ політичный.

Зъ Праги доносять, що рада громадска ухвалила внести жалобу до трибуналу адміністраційного противъ рѣшеня міністерства въ справѣ ческихъ написей улиць, а заразомъ просити намѣстництво, щобы оно вôдложило заступленє поприбиваныхъ вже на улицяхъ таблиць въ ческôмъ языцѣ, таблицями въ языкахъ ческôмъ и нѣмецкôмъ ажь до рѣшеня трибуналу адміністраційного.

На зборахъ товариства демократичного у Вѣдни на Леопольдштадтѣ обговорювано вчера реформу выборчу и повитано єѣ радôстно, а пос. Зісови высказано свôй жаль зъ того, що вôнъ не давно тому промавлявъ противъ загального голосованя.

Въ Пільзнѣ вôдбули ся вчера зборы соціялістôвъ зъ пôвнôчнои Чехіѣ, на котрыхъ ухвалено загальный страйкъ, наколибъ Палата пословъ вôдкинула проєктъ реформы выборчои.

Въ хвили коли Франція на торжествахъ тульоньскихъ и парискихъ братає ся зъ Россією, треба занотувати два важнî факты: приѣздъ анґлійскои фльоты до италіяньскихъ портôвъ и походъ Испаніѣ на Марокко. Сей послѣдный фактъ може безпосередно найбôльше пошкодити Франціи. Испанія высылає теперь зъ причины подѣй въ Мелиллѣ 15.000 войска до Марокко и постановила зажадати вôдъ марокканьского султана насампередъ сатисфакціѣ а вôдтакъ вôдшкодованя за походъ. Справа ся готова ще закôнчити ся окупацією части Марокка, що було бы противъ интересôвъ Франціѣ въ пôвнôчно-захôднôй Африцѣ.

Новинки.

Львôвъ дня 10 жовтня.

— **Вôдзначенє.** Яковъ Гасъ, директоръ фабрики въ Краснôй, одержавъ золотый хрестъ заслуги зъ короною; такъ само й Самôйло Левберъ, управитель варстатôвъ зелѣзницѣ въ Перемышли и инспекторъ.

— **Конкурсы на посады катихитôвъ школъ народныхъ.** Перемыска епископска консисторія подає до вѣдомости тѝ два конкурсы: „ч. 6460. Ц. к. рада шкôльна окружна въ Сяноцѣ розписує конкурсъ на посаду учителя религіѣ въ Сяноцѣ при тамошнôй VI клясовôй школѣ женьскôй въ обовязкомъ удѣляня такожь науки религіѣ въ V-клясовôй школѣ мужескôй, въ платнею рôчною 600 зр, и 10% на мешканє. Поданя вносити треба посредствомъ своєи власти и тыхъ радъ шкôльныхъ окружныхъ, пôдъ котрыхъ управою кандидаты остають, найдальше до 15 падолиста с. р." — „Ч. 6665. Ц. к. рада шкôльна окружна въ Яворовѣ розписує конкурсъ на посаду сталого учителя религіѣ въ платнею рôчною 600 зр. и обовязкомъ удѣляня науки религіѣ въ V-клясовôй школѣ мужескôй и женьскôй, въ II клясовôй школѣ мѣшанôй на передмѣстю Намкечнôмъ въ Яворовѣ и вôдбуваня приписаныхъ екскортъ. До тои посады привязанî такожь додатки пятилѣтнî по 50 зр. и 10% на мешканє. О посаду тую можуть старати ся лише канонічно ординованî священики свѣтскî и монахи."

— **Презенты** одержали оо.: Орестъ Солтикевичь на Ялинъ, дек. сянôцкого, Сильв. Баравецкій на Пяновичѣ, дек. самбôрского, Ник. Котецкій на Пяткову, дек бирчаньского.

— **Львôвъ супротивъ нового закона выборчого.** Пôсля спису людности въ роцѣ 1890 було у Львовѣ мѣжь цивільнымъ населенємъ мужчинъ умѣючихъ читати и писати 36 811 а анальфабетôвъ 18.700. Єсли вôдъ числа умѣючихъ читати и писати вôдоймемо число мужчинъ, що були тогдѣ въ вѣцѣ вôдъ 6—24 лѣтъ (7830) то покаже ся, що число мужчинъ умѣючихъ читати и писати въ вѣцѣ высше 24 лѣтъ выносило 24.981. Число анальфабетôвъ выносило 18.700; вôдъ того треба вôдоймити анальфабетôвъ до 35 лѣтъ житя т. є. 15 225, прочî анальфабеты (3475 осôбъ) пôсля послѣдного уступу §. 96 закона мають право голосувати Отже число выборцѣвъ выносить пôсля спису въ 1890 року 32 456. Мають право голосувати такожь тѝ, що служили у войску пôдчасъ вôйны, що мають право носити медаль и що мають голосъ за-для оплачуваного податку. Такихъ выборцѣвъ не було бôльше у Львовѣ якъ 500, отже загальне число выборцѣвъ можна приймити на 33 000, пôсля спису въ 1890 року. Порôвнавши число выборцѣвъ зъ числомъ населеня Львова, покаже ся, що выносить оно 28 прц. цивільнои людкости, а въ порôвнаню до числа управненыхъ теперь до голосованя 6702) зросте оно о 492 прц. — Доси вôдбували ся голосованя у Львовѣ въ 5 саляхъ, такъ що на одну салю припадало 1320 выборцѣвъ. На будуче треба буде въ десять саль, а на кожду припаде до 3300 выборцѣвъ. Єсли бы всѣ выборцѣ взяли участь въ голосованю, то числячи лише по 1 мінутѣ на голосованє кождого въ нихъ, треба бы въ каждôй сали вôдбирати голосы по цѣлыхъ 55 годинъ.

— **Електричне свѣтло въ хатѣ селяньскôй.** Фірма Фальтеръ и Датнеръ завела въ своимъ тартаку въ Поницяхъ коло Рабки електричне свѣтло. Господарь Иванъ Войтовичь, що мешкає близько тартаку, просивъ властителѣвъ, щобы и вôнъ мôгъ собѣ свѣтити електрикою въ хатѣ. Властителѣ пристали на то и теперь въ курнôй хатѣ Войтовича свѣтить електрика. А коли дôйде до того, що по всѣхъ хатахъ будуть свѣтити такимъ свѣтломъ?

— **Холєра.** Дня 13 жовтня було въ Галичинѣ 56 хорыхъ на холєру; дня 14 и 15 прибуло 24 новыхъ хорыхъ, выздоровѣло 7, померло 8, отже лѣчить ся 65. Въ повѣтѣ надвôрняньскôмъ и коломыйскôмъ въ тыхъ дняхъ нѣхто не занедужавъ. Стверджено холєру въ Бабинѣ, Пациковѣ и Новосѣльцяхъ въ пов. сянôцкôмъ.

— **Подяка.** Дня 17 серпня с. р. ударивъ грôмъ въ дôмъ мôй, вôдъ чого спалила ся часть даху. Дирекція Товариства взаимныхъ обезпеченъ „Днѣстеръ" мимо того, що я въ тôмъ часѣ навѣть лежавъ хорый и самъ за тымъ ѣздити не мôгъ, выплатила менѣ въ протягу 8 днѣвъ вôдшкодованє, въ котрого я зовсѣмъ вдоволеный. Не могучи инакше вложити своеи подяки, складаю на сѣмъ мѣсци свою подяку Дирекціи „Днѣстра" за скоре и ретельне зліквідованє шкоды и выплаченє менѣ вôдшкодованє. — *Данило Пирôгъ*, господарь въ Нисмичь.

ТЕЛЕГРАМЫ.

Вѣдень 17 жовтня. Є. Вел. Цѣсарь вôдбере дня 19 с. м. присягу вôдъ намѣстника Моравы въ Будапештѣ въ присутности ґр. Таффого.

Будапештъ 17 жовтня. Въ послѣдныхъ 48 годинахъ занедужало на холєру 79 осôбъ, а померло 37.

Парижь 17 жовтня. Найдост. Архікн. Францъ Фердинандъ вôдъѣхавъ вчера вечеромъ всхôднымъ поѣздомъ експресовымъ.

Тульонъ 17 жовтня. Россійскій адміралъ Авелянъ вôдъѣхавъ вчера въ супроводѣ россійскихъ официрôвъ середъ величавои оваціѣ до Парижа.

Тарентъ 17 жовтня. Анґлійска ескадра пôдъ командою адмірала Сеймура прибула тутъ вчера въ полудне и єѣ повитано дуже сердечно. Цѣле мѣсто було на єѣ повитанє украшене хоругвами.

Шарльроа 17 жовтня. Страйкъ гôрникôвъ знову розпочавъ ся; застрайкувало 8000 рôбôтникôвъ.

Ню-Йоркъ 17 жовтня. Пôдчасъ бурѣ въ пятницю затонувъ на озерѣ Еріє оденъ пароходъ зъ 17, а на озерѣ Мічіґенъ оденъ корабель зъ 6 пасажирами.

Ню-Йоркъ 17 жовтня. Пôдчасъ бомбардованя Ріо-Янейра потерпѣло войско правительственне велику страту; ушкоджено богато будынкôвъ и убито богато чужинцѣвъ. Страта въ людехъ єсть значна.

имъ присылають тѝ товариства, до котрыхъ читальнѣ повписували ся, не можна въ нихъ нѣчого бôльше найти. Про великî творы и дорожшî книжки и казати нема що; ихъ по сельскихъ читальняхъ не найдешь. Може бути, що є декотрî, котрî мають бôльшу бібліотеку, але то звычайно зъ дарункôвъ зложену, а не куплену. Бôльша-жь часть читалень має такî бібліотеки, що ихъ може селянинъ за тыждень або й скорше перечитати. А мы вѣримо въ то, що є чей такî люде, що радо прочитали бы й бôльшу книжку, а не лише самî дрôбнî, бо въ дрôбныхъ не дасть ся то сказати, що въ бôльшихъ. Ба, а якъ нема часу читати такî великî книжки? Може бути, що неоденъ справдѣ не має, але знову є такî люде, що якъ то кажуть, не будуть мати часу и вмерти, бо они все нѣбы то чимсь занятî, а справдѣ нѣчого не роблять. А є знову такî, що на все собѣ часъ найдуть, хочь бы й яку роботу мали... Колижь мы порôвнаємо нашого рôльника зъ якимъ анґлійскимъ робôтникомъ, що черезъ цѣлый рôкъ працює — а нашь селянинъ працює найбôльше на веснѣ и въ лѣтѣ — то можемо смѣло сказати, що нашь селянинъ має далеко бôльше часу до читаня, якъ такій анґлійскій робôтникъ. А мимо того, хто бôльше читає, мы то всѣ добре знаємо. Отже й на читанє бôльшихъ книжокъ найшовъ бы собѣ кождый часъ, якъ бы хотѣвъ.

Дежь тыхъ дорогихъ книжокъ набрати? Кожда порядна читальня повинна ихъ мати и выпозычувати людямъ єсли не даромъ, то за маленькою оплатою, такъ щобы зъ тыхъ оплатъ могла читальня знову купувати новî книжки. Мало бы то выглядати такъ, якъ склады книжокъ по бôльшихъ мѣстахъ, де дає ся напередъ кавцію и малу мѣсячну оплату, а за то має ся право выпозычувати тôлько книжокъ, кôлько за мѣсяць прочитає ся. Такъ само можна бы се урядити и по селахъ, тримаючи ся тои думки, що коли на ѣду для тѣла на мѣсяць выдає ся десять риньскихъ, то на поживу для духа варта выдати бодай десять крейцарôвъ. Єсли бы одно село не могло собѣ заложити такои бібліотеки, то на ню могло бы зложити ся кôлька сѣлъ сусѣдныхъ, або кôлька людей, котрî за дозволомъ властей могли бы навѣть заробокъ мати въ такои бібліотеки, єсли бы єѣ вмѣли добре вести. Такимъ способомъ за дуже дешеву оплату мôгъ бы кождый прочитати собѣ гарну книжку. Иде тôлько о то, щобы хтось умѣвъ дôбрати книжокъ до такои бібліотеки, а вмѣвъ потôмъ розпозычуваты ихъ людямъ.

Мы думаємо, що такъ бы книжки розходили ся — а коли тôлько книжки розходять ся, то той, що ихъ написавъ, має зъ того хосенъ и вôнъ радо буде писати другî книжки по нашому. Мы поможемо єму, а вôнъ поможе літературѣ и намъ, бо чогось навчимо ся. А посторонні люде скажуть: Русины вмѣють шанувати тыхъ, що ихъ прославляють и учать.

Отъ небавомъ спровадимо тѣло поета Маркіяна Шашкевича до Львова. То єсть дуже ладно, що мы такъ шануємо славныхъ покôйникôвъ своихъ, але мы памятаймо передовсѣмъ о живыхъ. Они собѣ не бажають мармуровыхъ памятникôвъ по смерти, они хотять за житя бачити, що люде имъ радî.

О.

За редакцію вôдповѣдає Адамъ Креховецкій

Инсераты („оповѣщеня приватнѝ") якъ для „Народнои Часописи" такъ также для „Ґазеты Львôвскои" принимає лишь „Бюро Дневникôвъ" Людвика Пльона, при улици Кароля Людвика ч. 9, де також знаходить ся Експедиція-мѣсцева тыхъ ґазетъ.

Зъ друкарнѣ В. Лозиньского, пôдъ зарядомъ В. И. Вебера.